

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО
FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција

Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821(062)
811(062)
316.7(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (3 ; 2018 ; Штип)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Трета меѓународна научна конференција, 26-27 април 2018, Штип = Филологија, култура и образование : сборник статей / Третья международная научная конференция, 26-27 апреля 2018, Штип = Philology, culture and education : conference proceedings / Third International Scientific Conference, 26-27 April 2018, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев” = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2018

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 737 стр. , табели, граф. прикази. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.12.2018. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-593-9

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)
Образование - Собири

COBISS.MK-ID 109270026

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татјана А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓергиевска (Македонија)
Мария Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стояновска-Иванова (Македонија)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софья Заболотная (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биљана Мариќ (Боснија и Херцеговина)
Душко Певуља (Боснија и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италија)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Србија)
Селена Станкович (Србија)
Тамара Валчич-Булич (Србија)
Ахмед Гюншен (Турција)
Неджати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турција)
Карин Рукэ-Брутэн (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Ученый секретарь

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техническое редактирование

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адрес организационог комитета

Универзитет им. Гоце Делчева – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежски државни универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-сајт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalişkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Marica Tasevska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar – CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF INTERCULTURAL EDUCATION IN MACEDONIA	13
2. Angelovska Irena – MULTICULTURAL MUSIC EDUCATION- OPPORTUNITIES, ACHIEVEMENTS, IMPROVEMENTS	21
3. Асимопулос Панаџис – НЮАНСЫ НИЦШЕАНСКОГО НИГИЛИЗМА В ФЁДОРЕ ДОСТОЕВСКОМ: «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ» И «БЕСЬ»	33
4. Балек Тијана – АКЦИОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ФРАЗЕМА С КОМПОНЕНТАМА НЕБО И ЗЕМЉА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КВАЛИФИКАЦИЈА ЉУДСКИХ ОСОБИНА И СИТУАЦИЈА	45
5. Бужаровска Елени – ПРИМАРНОСТА НА СЕМАНТИЧКИОТ ПРИОД ВО АНАЛИЗАТА НА ГЛАГОЛИТЕ	53
6. Величковска Родна – ЖЕТВАТА И ЖЕТВАРСКОТО ПЕЕЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА (КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ).....	65
7. Веселиновска Снежана Ставрева – СТАВОВИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА СТУДЕНТИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ЗА СВОЈАТА ОСПОСОБЕНОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ	75
8. Гладышева Светлана Николаевна – БЕЛАЯ АРМИЯ В ПУБЛИЦИСТИКЕ А. И. КУПРИНА, И. С. ШМЕЛЕВА И Р. Б. ГУЛЯ	87
9. Голаков Костадин, Ниами Емил – СТИЛОТ НА ПРЕВОДОТ НА ДРАМАТА НА А. П. ЧЕХОВ „ВИШНОВАТА ГРАДИНА“ ОД МАРИЈА НАЈЧЕВСКА-СИДОРОВСКА.....	95
10. Грачева, Жанна – ПОХВАЛА, КОМПЛИМЕНТ И ЛЕСТЬ КАК РЕЧЕВОЈ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА В. НАБОКОВА)	103
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО IX ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО	109
12. Грујовска Сашка – ГРАМАТИЧКИ СРЕДСТВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ ПРЕКАЖАНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	119
13. Денкова Јованка – КЕРОЛОВСКАТА ФАНТАСТИКА НА ЈАН ЛАРИ	127
14. Денковска Милица – ПАТУВАЊЕТО КАКО ИСТРАЖУВАЧКИ КОНЦЕПТ ВО КНИЖЕВНИТЕ СТУДИИ.....	139
15. Деревская Евгения – ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЧЕЛОВЕКА ПО ЕГО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ (ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	149
16. Дѳгтева Ярославна – ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД В РОМАНЕ «ИДИОТ» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО	155
17. Димитриева-Горѓиевска Марина – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА. УЛОГАТА, СТАВОВИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС	161

18. Димова Марија Ѓорѓиева – (ИНТЕР)ТЕКСТУАЛНИ ТРАНСМИГРАЦИИ	169
19. Донеv Драган, Крстева Марија – ПОТРЕБАТА ОД ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ	179
20. Ѓорѓиевска Ева – СЕМИОТИКАТА НА „ПРАШКИТЕ ГРОБИШТА“ ОД УМБЕРТО ЕКО	185
21. Erol Çalişkan, Şerife Seher – AN EXAMPLE TO THEATRICAL VILLAGE PLAYS FROM THE BOLU REGION: HASAN PLAY	195
22. Žigić Vesna - SOCIAL NETWORKS AND EDUCATION OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED STUDENTS	203
23. Ivanovska Lela – THE ROLE OF METACOGNITIVE LISTENING STRATEGIES IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	213
24. Jugreva Marija – LEXICAL PROCESSING: MODELS OF WORD RECOGNITION	221
25. Караниколова-Чочоровска Луси – ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РАСКАЗОТ „СТАРИТЕ ДНИ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ	229
26. Кирова Снежана, Кузмановска Драгана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО БРОЕВИ ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	237
27. Kitanovska–Kimovska Sonja, Neshkovska Silvana – HANDLING OF CULTURE-SPECIFIC TERMS IN TRANSLATION	247
28. Ковачева Лидија – СИМБОЛИКАТА НА РОЗАТА ВО РИМСКИТЕ ПРАЗНИЦИ И ПОГРЕБНИТЕ ОБИЧАИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	259
29. Kovačević Maја – COMPOUNDS IN THE SERBIAN ENGINEERING DISCOURSE	267
30. Кожинкова Весна – КУЛТУРНИОТ И ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЕГЕЈСКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ РОМАН	275
31. Коцева Ана – A CROSS-CULTURAL STUDY OF COMPLAINT STRATEGIES BY MACEDONIAN AND AMERICAN HIGH-SCHOOL STUDENTS	287
32. Коцева Весна, Тодорова Марија – КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	293
33. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана – РАЗВОЈОТ НА КУЛТУРАТА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОНИТЕ МЕДИУМИ	301
34. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	309
35. Кусевска Марија, Ивановска Билјана, Даскаловска Нина – УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	317
36. Kyrchanoff Maksym W. – NON-ACADEMIC FORMS OF CONSTRUCTIVISM IN FOLK HISTORICAL IMAGINATIONS IN MACEDONIA AND SLOVENIA	325
37. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ ПЕЧАТНЫХ СМИ	333

КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК

Драгана Кузмановска¹, Викторија Мрмеска²

¹ д-р, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип,

E-mail адреса: dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk

² магистранд, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип,

E-mail адреса: mrmeska94@gmail.com

Апстракт

Колокациите како специфична категорија фрази кои изускуваат познавање од повеќе аспекти на еден јазик, особено кога станува збор за странски јазик, како на пример познавања на соодветни еквивалентни лексеми од јазикот извор во јазик цел и особено големо познавање од културата. Значи колокациите се специфични јазични форми кои се неопходни за една секојдневна комуникација што е всушност главната причина за нашиот интерес во овој труд. Преку овој труд ќе се обидеме да ги дефинираме овие специфични јазични форми, да ги разграничиме од другите специфични јазични форми наречени слободни фрази, да ги воочиме основните проблеми кои се јавуваат кај изучувачите на германскиот јазик како странски јазик, преку ексцерпирани колокации од германскиот јазик и нивни соодветни еквиваленти во мајчиниот македонски јазик. Задачата која сме си ја поставиле со пишувањето на овој труд воопшто не е лесна и едноставна, туку напротив изискува многу труд и внимание, кое ние несебично ќе го посветиме сè со цел добивање на поопсежно, продлабочено анализирање на овој проблем. Овој труд ќе го посветиме токму на колокациите како едни од најзастапените јазични форми во секојдневното општење без разлика дали се присутни во писмената или во усната комуникација, а кои се од големо значење за македонските изучувачи на германскиот јазик како еден од најзастапени светски јазици во сите сфери на постоење.

Клучни зборови: колокации, дефинирање, разграничување, употреба и сл..

Колокациите како специфична јазична единица се најголемите причинители за јазичните грешки и потешкотии кои се јавуваат кај изучувачите на странскиот јазик, во нашиот случај со германскиот јазик, и затоа неретко се наречени

„Stolpersteine“ (камен на сопнување) во еден јазичен процес. На пример, изучувачите на германски како еден странски јазик не би можеле да претпостават дека еден брак треба да поврзе наместо да се склучи: *eine Ehe bindet statt schließt*; дека пари се бараат наместо да се заработуваат: *Geld sucht statt es zu verdienen*; дека забите се чистат наместо се мијат: *die Zähne putzen statt waschen*; дека страв се добива наместо има: *Angst bekommen statt haben*; дека се оди во училиште на место се посетува училиште: *die Schule besuchen statt gehen* итн. Според Редер (2009:9) ваквите специфични јазични форми наречени колокации се непоимливи за изучувачите на германскиот јазик и тој како причина ја наведува различната морфосинтаксичката компетенција на говорителите чиј мајчин јазик е германскиот и на оние чиј мајчин јазик е, во случајот, македонскиот јазик. Тој појаснува дека секој од нас си ги носи со себе синтагматските познавања од мајчиниот јазик и ја користи семантиката која нажалост не одговара во јазикот што е предмет на изучување, во случајот германскиот јазик. Во тој контекст Редер (2006) вели: „Vieles, was in der Muttersprache gesagt werden kann, muss in der Fremdsprache anders formuliert werden“ (Повеќето од она што може да се каже на мајчин јазик мора да се преформулира поинаку на странскиот јазик). Како причини за ова преформулирање на јазичните форми од мајчиниот јазик како јазик-извор на јазикот-цел или странскиот јазик, Редер (2006) ги наведува следниве: како прво разликите во синтагматскиот потенцијал, како второ различните значења на глаголите, како трето постоењето на полисемија и како четврто разликите кај префиксите. Но, ова не значи дека колокациите од јазикот-извор и од јазикот-цел се разликуваат во целост. Напротив, и кај нив се наоѓаат поклопувања односно може да се случи да се најдат целосни еквиваленти на колокации од јазикот-извор во јазикот-цел. Примери:

- *eine Klasse wiederholen*- го повторува класот;
- *das göttliche Sein*- божествено битие;
- *schwacher Kaffee*- слабо кафе;
- *die Katze putzt sich*- мачката се чисти и сл.

Значи проблемот, всушност, не е во рецепцијата на колокациите туку едноставно во нивната продукција во текстови на странски јазик, во случајот на германски јазик. Затоа апелираме најпрво на нивно правилно одделување од другите фразеологизми во германскиот јазик и нивно правилно користење во даден контекст во јазикот-цел или во германскиот јазик. За да можеме да ги одделиме од другите фразеологизми треба најпрво да ги дефинираме. Семејството на фразеологизми е едно големо семејство кое содржи голем број на вакви јазични форми, затоа Палм (1997) говори за фразеологизми кои припаѓаат во потесниот круг на ова семејство, каде ги вбројува идиомите и другите такви цврсти зборовни спојување кои се идоматски, морфосинтаксички и лексичко-семантички стабилни, полилексикални и сликовити и

фразеологизми кои припаѓаат во поширокиот круг на семејството, каде припаѓаат колокациите, пословиците, поговорките, цитатите, кинеграмите итн..

Џон Руперт Фирт (John Rupert Firth), еден од основачите на британскиот контекстуализам во своето дело 'Modes of Meaning' (1957: 190-205) за прв пат го споменува поимот колокација (Kollokation) и го дефинира како „the company it [a word] keeps“ (Firth 1957: 179).

Многу подоцна лингвистите свесни за постоењето на колокациите како посебна група на фразеологизми се обидуваат да дадат нивна дефиниција и тоа: едни ги дефинираат колокациите како вообичаени, претпочитани, воздржани спојувања од единечни зборови во една синтаксичка целина (Gläser 1986: 38), други како фаза меѓу слободните зборовни спојувања и идиомите (Donalies, 2009:64), трети како периферни членови на фразеолошкото семејство (Fleischer 1982:251), четврти како спојување од два елемента и тоа една слободна основна лексема и една лексема колокатор. Ова тврдење произлегува од фактот што едната компонента на колокацијата е семантички автономна и затоа не е проблематична, но другата компонента е идиоматична и затоа е непредвидлива. Составните елементи на колокацијата не се слободни, туку напротив се ограничени, заменливи и според тоа делумно стабилни. Според нивното значење колокациите се делат на три групи:

1. неметафорични: *eine Flagge hissen*- се подига знамето.
2. метафорични: *starker Raucher = Mensch, der viel raucht*; тежок пушач= човек, кој многу пуши;
3. колокации во кои едната компонента не може самостојно да се употреби: *die Schule schwänzen*- бега од училиште.

Во колокациите идиоматичноста е различно изразена, затоа што има колокации во кои значењето е сумативно и нема или има слаба идиоматичност: *Zähne putzen*- ги чисти забите; други, пак, укажуваат на идиоматичност: *Anker lichten (ursprünglich Anker leicht machen)*- котвата се подига (првично котвата полека се подига).

Значи колокациите можеме слободно да ги дефинираме како поврзување на зборови со ограничена можност за нивно комбинирање. Тие претставуваат комбинации од зборови кои се наклонети едни кон други, односно се наоѓаат во една бинарна врска. Колокациите, всушност не се креативни формулации затоа што произлегуваат како комбинации од самата меморија и според тоа се лексикализирани и репродуктивни јазични форми. Тие се не докрај измоделирани продукти на еден јазик кои функционираат благодарение на афинитетот што го имаат еден кон друг (Hausmann, 1984:398).

Но, едно е сигурно, колокациите се бинарни поврзувања кои се состојат од база како основен елемент и колокатор како определувачки елемент, а значењето на

ваквото поврзување секогаш зависи од базата. Според Хаусман (1984) базата е оној елемент од кој зависи толкувањето на колокацијата, која не е бессодржинска туку напротив во самата колокација го добива своето соодветно значење.

Како бинарни конструкции колокациите се составени од два елемента, но се поставува прашањето: Поточно од кои два елемента?. Преку наведените примери ќе се обидеме да дадеме точен одговор:

- *Hass schüren* – шири омраза (именка како база и глагол како колокатор);
- *peinlich genau*- многу подробно (придавка како база и прилог како колокатор);
- *verbissen kämpfen*- сериозно се бори (прилог како колокатор и глагол како база).

Од анализираното можеме да заклучиме дека колокациите што во својот состав содржат глагол и именка, именката го носи главното значење како база на колокацијата, а глаголот како колокатор го модификува значењето на именката, на пример: *das Licht anschalten* / вклучува светло; *ein Tor schießen* – заклучува порта, каде глаголите како колокатори односно определувачи во составот на колокацијата не се заменливи и поради тоа станува збор за колокациски поврзувања, на пример: **das Licht öffnen* – отвора светло; **ein Tor zielen* – гаѓа порта и сл.

Како определувачки колокациски особини кои ги одделуваат колокациите од слободните фрази се наведени следниве особини: замена, семантичка зависност на колокаторот и преводливоста (Cedillo 2004:93).

Слободните фрази се семантички и синтаксички регулирани и затоа дозволуваат секаков вид на трансформација, односно замена, на пример: *ein Buch kaufen* – купува книга; може да се земени со: *eine Zeitschrift/Zeitung/Broschüre kaufen* – купува списание/весник/брошура.

Во однос на можните трансформации, колокациите се поограничени и дозволуваат некои видови како што се

- номинализација: *Zähne putzen* → *das Putzen, der Zähne*;
- супституција: *er putzt sich die Zähne* → *er putzt sie sich*;
- проширување: *er putzt jeden Zahn*;
- пасивна конструкција: *die Zähne sind geputzt*.

И покрај тоа, колокациите покажуваат лексичко ограничување што е определено со јазичниот стандард и што резултира со одредени ограничувања

на замена, на пример: * *die Zähne waschen*- мие заби, а на германски правилна форма е: *die Zähne putzen*. Сепак, не можеме овој критериум да го сметаме за определувачки затоа што имаме случаи каде колокациите дозволуваат одреден степен на заменливост, на пример: *ein Gericht kochen*- готви оброк и *ein Gericht zubereiten*- подготвува оброк.

Семантичката зависност на колокаторот е посуштествено обележје на колокациите затоа што тој семантички зависи од неговата основа и го добива своето значење само во составот на дадената колокација, на пример: *in Wut geraten*- се разгневува, каде именката *Wut* се јавува како база, а глаголот *geraten* е колокаторот кој го модификува значењето на именката и гради колокација со даденото значење.

Како најважно обележје се спомнува преводливоста (Teubert 1999), на овој начин може да се проверат и лексичките ограничувања и идиоматичниот карактер на колокацијата, на пример: *die Zähne putzen* – ги чисти забите; на англиски: *to brush teeth*- ги четка забите и на македонски најправилно е ги мие забите (Heid, 1992:532). Компонентите на колоквијалната врска на тој начин формираат единица чие значење е конвенционализирано во одредена јазична заедница, на пример во германската или во македонската заедница. Затоа семантичката кохезија се јавува помеѓу компонентите во оваа дефинирана врска. Ова се објаснува со фактот дека значењето на колокацијата не произлегува од збирот на значења на нејзините компоненти, на пример: *die Schule besuchen*- посетува училиште, не како што е во македонскиот јазик- оди на училиште.

Освен наведените обележја, како едно суштинско обележје се споменува обележјето колокабилност, односно својство на јазичниот систем, кое ја регулира лексичката комбинација на лексеми. Високиот степен на кололабилност значи дека се можни повеќе можности за комбинирање на лексемите, на пример: *Fenster putzen*- го чисти прозорецот; *Fenster waschen*- го мие прозорецот; *Fenster reinigen*- го зачистува прозорецот. Слаб колокабилност значи ограничување на лексемите во процесот на нивно комбинирање со други лексеми, на пример: *den Tisch decken*- ја покрива масата, а не: **den Tisch bedecken*- ја препокрива масата, **den Tisch servieren*- ја сервира масата, **den Tisch aufstellen*- ја поставува масата. Колку е повисок степенот на колокабилност толку е послаб степенот на кохезија (Iliescu, 2006: 192).

Колокабилноста е поврзана со супституцијата, која овозможува замена на составните елементи на колокацијата. Кохезијата е поголема кога некои елементи од колокацијата не можат да се заменат со соодветни синоними, на пример: *eine kräftige Brühe* – јака чорба, не може да се замени со: **starke Brühe*- силна чорба, додека пак, колокацијата: *ein starker Kaffee* – силно/јако кафе, е вообичаена формулација наспрема **kräftiger Kaffee*- јако кафе, која не е

прифатлива во германската јазична заедница, а во македонската е вообичаена формулација.

Заклучок

Сумираните резултати од нашето истражување ни даваат за право да констатираме дека навистина колокациите се специфични јазични форми кои заслужуваат поголем број истражувања од страна на научната фела која се занимава со истражувања поврзани со јазикот и тоа не само со македонскиот и германскиот. Анализата е направена врз произволно избран корпус на германски колокации и нивни соодветни еквиваленти во македонскиот јазик, сè со цел доловување на нивната форма, структура, суштински обележја, разлики во однос на слободните фрази и сл.

Преку овој труд и преку разгледување на германски примери со колокации кои претставуваат база за нашето истражување се обидовме да ги анализираме нивните еквиваленти во македонскиот јазик и да ги утврдиме проблемите кои се јавуваат кај македонските изучувачи на странските јазици, односно да се обидеме да најдеме можно решение на истите. Се одлучивме за анализа на колокациите како најзастапена јазична форма во секојдневното општење кое претставува т.н. камен на сопнување кај македонските изучувачи на германскиот јазик. *Зошто?; Како? и На кој начин може да се поедностави процесот на нивно трансформирање од еден на друг јазик без никакви несакани последици и пропусти?* се само дел од прашањата кои си ги поставуваат младите изучувачи на странските јазици, прашања на кои се надеваме дека им понудивме адекватен одговор преку анализата направена во трудот.

Како заклучок од направената анализа само ќе го наведеме овој графикон каде на еден едноставен и појасен начин се предадени сите суштински обележја на колокациите преку кои може да се воочи нивната специфика во однос на другите јазични единици.

Се надеваме дека со овој труд им помогнавме на изучувачите да ги надминат сопките на кои наидуваат при изучување на странските јазици и дека во иднина ќе можат со поголема леснотија да ги употребуваат колокациите, но и да бидат успешни во изнаоѓањето на нивните соодветни еквиваленти во германскиот и во македонскиот јазик. Целта на овој труд не е само нивна правилна примена и употреба во секојдневната комуникација, туку и мотивирање на изучувачите да не ги сметаат истите за „камен на сопнување“ при процесот на изучување на странските јазици.

Референци:

1. Donalies, E. (2009): *Basiswissen Deutsche Phraseologie*. Tübingen, Basel: A. Francke Verlag.
2. DUDEN (2016): *Die Grammatik*. 9., vollständig überarbeitete und aktualisierte Auflage. Duden Verlag.
3. Fleischer, W. (1997): *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag. für Fortgeschrittene. Ismaning.
4. Hausmann, F. J. (1984): *Wortschatzlernen ist Kollokationslernen. Zum Lehren und Lernen französischer Wortverbindungen*. „Praxis des neusprachlichen Unterrichts“, S. 395–406.
5. Gläser, R. (1986): *Phraseologie der englischen Sprache*. Leipzig: VEB Verlag.
6. Helbig/Buscha (2006): *Grammatik in Feldern. Ein Lehr- und Übungsbuch*.
7. Heid, U. (1992): *Décrire les collocations: deux approches lexicographiques et leur application dans un outil informatisé*. »Terminologie et traduction« 2–3, S. 523–548.
8. Iliescu, M. (2006): *Kollokationen in den romanischen Sprachen*. In: *Lexikalische Semantik und Korpuslinguistik*. Hg. Wolf Dietrich et al. Tübinger Beiträge zur Linguistik, 490, S. 189–208.
9. Palm, C. (1997): *Phraseologie. Eine Einführung*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
10. Reder, A. (2006): *Kollokationsforschung und Kollokationsdidaktik*. »Linguistik online« 28. URL: http://www.linguistik-online.de/28_06/reder.pdf: 157–176. (Zugriff: 3.11.2011).
11. Schröder, J., (1986): *Lexikon deutscher Präpositionen*. Leipzig.
12. Srdic, S., (2013): *Morphologie der deutschen Sprache*. Jasen. Beograd.
13. Teubert, W. (1999): *Korpuslinguistik und Lexikographie*. „Deutsche Sprache“ 4, S. 293–313.
14. Thomson, A.J., Martinet, A.V. (1986): *A Practical English Grammar*. Oxford University Press. pp 96-99.
15. Yule, G. (2006): *Advanced Oxford Practice Grammar*, Oxford University Press. pp 126-128.